

יש חומר בהקם יותר מבהפר.

ויש חומר בהפר יותר מבהקם.

חומר בהקם מבהפר —

עט-א א. שהשתיקה ביום ששמע את הנדר מקיימת את הנדר.

ואין שתיקה מבטלת את הנדר.

ב. וכן אם קיים בלבד — הנדר קיים.⁽⁵⁸⁾

אך אם הפר בלבד — אינו מופר.

ומוסיפה הברייטא דינים נוספים בהלכות הקמה והפרה:

קיים — אין יכול אחר כך להפר.

הפר — אין יכול לקיים.

ומוכיח רב חסדא מדברי הברייטא:

קתני בברייטא, שהשתיקה מקיימת.

מאי לאו, האם אין כוונת הברייטא, בשותק על מנת למיקט?

ומוכח שאף שתיקה על מנת למיקט הרי היא שתיקה המקיימת.

ודחינן: לא.

כוונת הברייטא היא בשותק, וחושב בלבד על מנת לקיים את הנדר.

אך מקשה הגמרא על הדחייה:

אי הכי, היינו הדין הקודם של הברייטא, שקיים בלבד, קיים. ומדוע חזרה ואמרה הברייטא פעמיים דין זה של קיום בלבד?

אלא, כך יש לתרץ את הברייטא לפי רב חנינא:

כוונת הברייטא היא, בשותק סתם, שלא חשב בלבד לא לקיים ולא להפר.

ולכן, אין להוכיח מברייטא זו על דין השותק על מנת למיקט.

ועתה דנה הגמרא בדברי הברייטא שהביא רב חסדא.

אשכחן [מצינו] בברייטא אופנים שיש חומר בהקם יותר מבהפר.

ודנה הגמרא:

חומר בהפר מבהקם — מנא לך?

[אין "מנלך" האמור כאן מתבאר כרגיל, "מנין לנו", אלא] —

באיזה אופן יש חומר בהפרה יותר מבקיום?

אמר רבי יוחנן: החומר הוא בכך שנשאלין אצל חכם על החקם להתיר ולעקור את הקיום. ואין נשאלין על ההפר — אין אפשרות התרה על הפרה.

מתיב רב כהנא על דברי רב חנינא מדברי ברייתא אחרת:

דתניא: "ואם החרש יחריש לה אישה, וקמו

שמסכים עם הנדר ולכן הנדר מקיים. ומוכח שמועיל קיום אפילו בלבד, ואין צורך דוקא בקיום בפה.

ומקשה הגרעק"א על דברי הר"ן, מה הראיה

58. הר"ן מפרש את מקור דין זה שמועיל קיום בלבד, מהא שמצינו, שכאשר שותק האב או הבעל ביום שמעו הרי הנדר מקיים. והטעם, משום שבכך שותק, הרי זה נחשב שמגלה דעתו

כל נדריה" —

בשותק על מנת למיקט, הכתוב מדבר!

שמה תאמר: מנין אתה אומר בודאות שפסוק זה אמור **בשותק על מנת למיקט?**

או [אולי] **אינו** אמור הכתוב הזה **אלא בשותק על מנת לקיים?**

תשובתך: **כשהוא אומר**, בפסוק אחר, "כי **החריש לה**", הרי **בשותק על מנת לקיים הכתוב**, ההוא, **מדבר**,

הא מה אני מקיים את דברי הכתוב כאן "אם **החריש יחריש לה אישה**" — הרי פסוק זה מיותר הוא!

בהכרח, **שבשותק על מנת למיקט הכתוב מדבר**.

ומפורש בדברי הברייתא דלא כרב חנינא, אלא אף שתיקה על מנת למיקט נחשבת שתיקה.

ומסקינן: אכן דברי הברייתא הללו הם **תיובתא** לרב חנינא.

אך מקשה הגמרא על דברי הברייתא,

ולוקים, מדוע לא נעמיד את שני הפסוקים האמורים בשתיקה, אך לא בשותק על מנת למיקט —

הא, פסוק אחד נעמיד **בשותק על מנת לקיים**.

והא, פסוק שני, נעמיד **בשותק סתם**, ושוב

אין לנו ייתור בפסוקים שנוכל ללמוד ממנו שאף השותק על מנת למיקט נחשב לשתיקה המקיימת?

ומתרצינן:

קראי יתירי כתיבי — כתוב בתורה ג' פעמים לשון שתיקה, ולכן מפרשת הברייתא שכתוב אחד אמור בשותק על מנת לקיים, כתוב שני אמור בשותק סתם, וכתוב שלישי אמור בשותק על מנת למיקט.

ועתה מוסיפה הגמרא להקשות על דברי רב חנינא, על אף שכבר הופרכו דבריו לעיל.

מתייב רבא מדברי המשנה [לעיל עו ב]: **נדרה עם השכחה**, סמוך לחשכה של מוצאי שבת] — **מפר לה בשבת עד שלא חשכה**.

משום **שאם לא הפר**, וחשכה — **אינו יכול עוד להפר**, כיון ששתק ביום שמעו, ולכן התירו לו להפר אפילו בשבת.

ואמאי נחשבת שתיקה זו כקיום? **להוי בשותק על מנת למיקט**, שהרי לא היה בכונתו לשתוק על מנת לקיים, אלא שותק אך ורק משום שאינו יכול להפר בשבת?

ומוכח דלא כרב חנינא, אלא כל שתיקה, ואפילו שתיקה שלא על מנת לקיים את הנדר, וכמוה שתיקה על מנת למיקט, נחשבת שתיקה המקיימת את הנדר.

ומסקינן: **תיובתא!**

ומקשינן עוד על דברי רב חנינא.

הדברים גלויים, הרי זה נחשב דברים שבלב, ודברים שבלב אינם דברים. ונשאר בצ"ע.

משתיקה? הלא כאשר שומע ושותק מוכח וגלוי לכל שהוא רוצה בקיומו של הנדר, ולכן זה נחשב קיום, אבל כאשר הוא מקיים בלבו ואין

מתלב רב אשי מדברי המשנה לקמן פז ב:

דתנן: אם שתק הבעל ביום ששמע את הנדר, ולאחר מכן אמר: **יודע אני** [ידעתי] **שיש נדרים** [שנדרים אלו חלים], **אבל איני יודע** [לא ידעתי] **שיש מפירין** [שאפשר להפר נדרים], ולכן שתקתי ולא הפרתי —

יפר עכשיו. שהיות ורק עתה נודע לו שאפשר להפר, הרי זה נחשב כאילו רק עתה שמע את הנדר.

ואם אמר: **יודע אני שיש מפירין** [שאפשר להפר נדרים], **אבל איני יודע** [לא ידעתי] **שזה נדר** [שאף נדר זה הייתי יכול להפר, ורק עתה נודע לי שיכול אני להפר את הנדר הזה] —

רבי מאיר אומר: לא יפר — אין זה נחשב כיום שמעו.

וחכמים אומרים יפר — שאף זה נחשב כאילו רק עכשיו שמע את הנדר, כיון שרק עכשיו נודע לו על אפשרותו להפר⁽⁵⁹⁾ את הנדר הזה.

ומוכיח רב אשי:

ואמאי נחלקו רבי מאיר וחכמים אם זה נחשב יום שמעו?

ליהוי כשותק על מנת למיקט?

שהרי הוא לא התכוין בשתיקתו על מנת לקיים, אלא שתק רק משום שלא ידע שבאפשרותו להפר, ואם כן לפי כולם אין השתיקה נחשבת להקמה?

ומוכח דלא כרב חנינא, אלא אפילו שתיקה שלא על מנת לקיים את הנדר, אלא על מנת למיקט, גם נחשבת שתיקה.

ומסקינן: **תיובתא**.

הדרן עלך פרק נערה המאורסה

59. עיין לקמן בדף פז ב שהבאנו פירושים אחרים בדברי משנה זו.

פרק ואלו נדרים

מתניתין:

ואלו הם הנדרים שהוא, הבעל, מפר לאשתו: עט-א

דברים שיש בהן ענוי נפש —

ואף על פי שגם נדרים שבינו לבינה, יכול הבעל להפר, מכל מקום, מצינו בזה חילוקי דינים:

נדרים שיש בהם ענוי נפש מפר בין לעצמו ובין לאחרים, ואם גרשה ונשאת לאחר, הועילה ההפרה לעולם.

אבל בנדרים שבינו לבינה, אינו מפר אלא רק לעצמו, אך אם גרשה לאחר ההפרה, ונישאת לאחר בטלה הפרתו].

אמרה האשה: קונם רחיצה עלי לעולם, בתנאי, **אם ארחץ היום**.

ואם לא ארחץ. וכן אם נשבעה האשה: שבועה שלא ארחץ היום.

וכן אם אמרה קונם קישוט עלי לעולם, **אם אתקשט היום**.

וכן אם נשבעה האשה: שבועה **אם לא** [שלא] **אתקשט היום**.

לפי תנא קמא הרי אלו בכלל נדרי ענוי נפש.⁽¹⁾

אמר רבי יוסי: אין אלו נדרי ענוי נפש! עט-ב

זכותו של הבעל להפר את נדרי אשתו נוכרת בפרק הקודם, ובפתיחה לפרק ההוא הובאו הפסוקים הנוגעים להפרת הבעל.

אך זכות זו מוגבלת רק לנדרים הנוגעים לענינים שבינו לבינה, ולנדרים שיש בהם ענוי נפש.

במשנה דלהלן, יבוארו אלו הם הנדרים הגורמים לענוי נפש לאשה, ואלו הם הנדרים שאינם בכלל ענוי נפש, אלא הם נדרים הגורמים לאיבה בין הבעל לאשתו, ולכן זכותו של הבעל להפר אותם.

ובגמרא יתבאר שיש הבדל למעשה בין שני סוגי הנדרים:

את הנדרים שיש בהם ענוי נפש, מפר הבעל בין במה שהנדר הזה נוגע לעצמו ובין במה שהוא נוגע לאנשים אחרים. ולכן, אפילו אם גרשה בעלה אחר שהפר לה את נדרה שיש בו ענוי נפש, והלכה האשה ונשאת לאחר, מותר לה נדרה, ואינה צריכה לקיימו גם אצל בעלה האחר.

אבל בנדרים שבינו לבינה, חלות ההפרה של הבעל היא רק כל זמן שהיא תחתיו. אבל אם גרשה, ויצאה מרשותו, ונשאת לאחר, בטלה ההפרה של הנדר, וחוזר עליה איסור הנדר כמקודם.

1. כתב הר"ן, כל מה שתנא קמא סובר שמניעת קישוט זה ענוי נפש, זה רק בקישוט הפנים, כמו